

Instytut Pamięci Narodowej - Łódź

<https://lodz.ipn.gov.pl/pl6/aktualnosci/190719,Wyjazd-na-Monte-Cassino-dla-laureatow-konkursu-IPN-Ocaleni-z-nieludzkiej-ziemi-P.html>
03.05.2024, 13:20

Wyjazd na Monte Cassino dla laureatów konkursu IPN „Ocaleni z »niehumannej ziemi«. Polskie dzieci na tułaczach szlakach 1940-1950” - 4-10 września 2023

Od 4 do 10 września br. grupa sześćdziesięciu osób - opiekunowie i młodzież ze szkół średnich regionu łódzkiego - laureaci konkursu Oddziału IPN w Łodzi „Ocaleni z »niehumannej ziemi«. Polskie dzieci na tułaczach szlakach 1940-1950” - uczestniczyła w przygotowanej przez Ministerstwo Edukacji i Nauki wyprawie edukacyjnej na Polskie Cmentarze Wojenne we Włoszech.

Młodzież odwiedziła klasztor benedyktyński, a także złożyła kwiaty i zapaliła znicze na Polskim Cmentarzu Wojennym na Monte Cassino. Założone w 529 r. przez rzymskiego arystokratę św. Benedykta z Nursji opactwo znajduje się na szczycie górującym nad największym miejscem doliny rzeki Liri. W czasie II wojny światowej było kluczowym punktem w niemieckim systemie fortyfikacyjnym (Linia Gustawa) broniącym drogi na Rzym. Niemcy wykorzystywali naturalne cechy obronne otaczających je wzgórz, stanowiących swoiste fortece. Główne bastiony stanowiły wzgórze 593 i wzgórze San Angelo, obronie sprzyjały nurty wąskiej, rwącej, o urwistych brzegach rzeki Rapido. Od 17

stycznia 1944 r. ruszyły alianckie natarcia na Linie Gustawa – uczestniczyły w nim oddziały francuskie złożone w przeważającej części z Marokańczyków, Algierczyków i Tunezyjczyków, amerykańskie, brytyjskie z elitarnymi jednostkami Gurkhów oraz z oddziałami hinduskimi, kanadyjskie i nowozelandzkie – mające w swych szeregach żołnierzy maoryskich. Niemcom udawało się utrzymać pozycje, straty w batalionach alianckich wynosiły do 91 procent obsady. W czasie walk Niemcy mieli zakaz wchodzenia na teren klasztoru, obowiązywała niepisana umowa o chronieniu zabytków kultury na terenie Włoch. Do sztabu alianckiego przedostała się jednak niesprawdzona informacja, że Niemcy mają w klasztorze swoich obserwatorów. Mimo zażartego sporu, marsz. Alexander, głównodowodzący sił alianckich w rejonie Morza Śródziemnego wydał zgodę na bombardowanie. 15 lutego 1944 r. samoloty amerykańskie zrzucały na klasztor 576 ton bomb, zamieniając go w stos gruzów i zabijając setki włoskich cywilów. To jednak nie przyspieszyło zwycięstwa, gdyż niemieccy żołnierze umocnili się w klasztornych ruinach i zaciekle odpierali kolejne alianckie natarcia.

Polscy żołnierze II Korpusu gen. Władysława Andersa wzięli udział w czwartej bitwie o Monte Cassino, od nocy z 11 na 12 do 18 maja 1944 r. Dla nich była to pierwsza duża bitwa i choć postawiono przed nimi najtrudniejsze zadanie, zakończyła się zdobyciem ruin klasztoru. Polacy weszli na jego teren przed oddziałami francuskimi i brytyjskimi. Symbolicznym momentem było zatknięcie na gruzach klasztoru polskiej flagi i odegranie 18 maja w samo południe przez plut. Emila Czecha hejnału mariackiego, ogłaszającego zwycięstwo polskich żołnierzy. W kolejnych dniach zdobyto okalające wzgórza i otwarto drogę na Rzym. W bojach o Monte Cassino i sąsiadujące z nim wzgórza uczestniczyli m.in. żołnierze z 5. Kresowej Dywizji Piechoty, 3. Dywizji Strzelców Karpackich i czołgiści z 4. Pułku Pancernego „Skorpion”. Łączna liczba strat polskich pod Monte Cassino – w najbardziej zaciętej w II wojnie światowej bitwie z Wehrmachtem na froncie zachodnim – wynosiła 924 zabitych i 2930 rannych. W czasie uroczystości 18 maja 1944 r. Gwidon Borucki zaśpiewał po raz pierwszy pieśń *Czerwone maki na Monte Cassino*, skomponowaną przez Alfreda Schütza do słów Feliksa Konarskiego, Ref-Rena (pisana była w czasie walk). Polscy żołnierze wzięli udział w odbudowie klasztoru, a także w budowie polskiego cmentarza wojennego. 1 września 1945 r. dokonano uroczystego poświęcenia nekropolii, zbudowanej według projektu architektów Hryniewicza i Skolimowskiego, pod nadzorem inż. Romana Wajdy, uczestnika bitwy. Spoczywa tu 1072 polskich żołnierzy.

Części oficjalnej uczniowskiej wizyty na Monte Cassino towarzyszyły następnego dnia zajęcia terenowe. Z miejscowości Caira na przedmieściach Cassino grupa młodzieży wraz z opiekunami i przewodnikami – członkami włoskiego stowarzyszenia „Cassino Red Poppy” – wyruszyła w 12-kilometrową trasę na wzgórze 593. Stworzona tu ścieżka edukacyjna prowadzi wzdłuż Cavendish Road (Drogi Polskich Saperów) i poprzez „Widmo”, „Gardziel”, „Głowę Węża” wiedzie aż na wzgórze 593, skąd otwiera się widok na klasztor Monte Cassino.

Uczestnicy wyjazdu wzięli udział w spotkaniu z merem Cassino, a także obejrzeni film Tomasza Łysiaka *Monte Cassino. Ostatni rozdział* (2022). Uzupełnieniem były zajęcia

edukacyjne przeprowadzone przez pracowników Oddziału IPN w Łodzi, którzy zaprezentowali grę-puzzle „First to Fight. Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie (1939-1945)”. Przedstawiciele stowarzyszenia „Cassino Red Poppy”, realizującego we włoskich szkołach lekcje o bitwie pod Monte Cassino, otrzymali egzemplarze polsko-angielskiej wersji gry „ZnajZnak Monte Cassino”.

Operator wyjazdu – Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego przekazała uczestnikom okolicznościowe wyróżnienia, natomiast opiekunowie zwyczajnych grup konkursowych oraz pracownicy IPN zaangażowani w organizację przedsięwzięcia odebrali medale pamiątkowe wybite w 130 rocznicę urodzin gen. Władysława Andersa.

Zdjęcia: Jacek Trajdos

7 września 2023: klasztor Monte Cassino

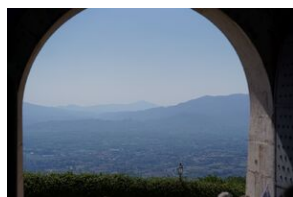
DSC05476

DSC05494

DSC05496

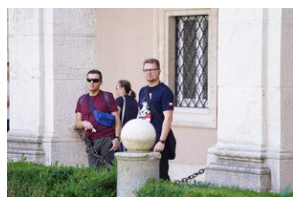
DSC05498

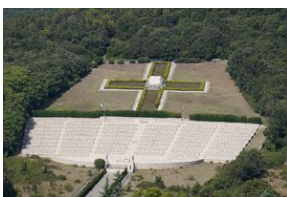
DSC05499

DSC05500

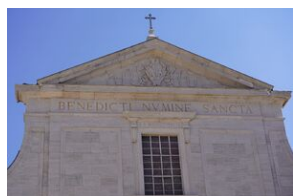
DSC05503

DSC05521

DSC05527

DSC05529

DSC05535

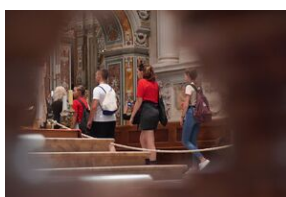
DSC05542

DSC05546

DSC05556

DSC05569

DSC05571

DSC05573

DSC05577

DSC05578

DSC05579

DSC05580

DSC05588

DSC05592

DSC05593

DSC05595

7 września 2023: Polski Cmentarz Wojenny na Monte Cassino

DSC05597

DSC05600

DSC05602

DSC05612

DSC05614

DSC05620

DSC05622

DSC05631

DSC05634

DSC05647

DSC05651

DSC05657

DSC05659

DSC05662

DSC05667

DSC05678

DSC05688

DSC05693

DSC05695

DSC05699

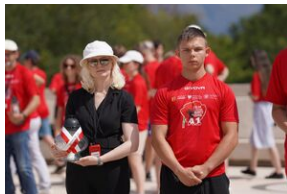
DSC05707

DSC05710

DSC05712

DSC05720

DSC05725

DSC05726

DSC05735

DSC05747

DSC05752

DSC05753

DSC05754

DSC05791

DSC05774

DSC05778

8 września 2023: Droga Polskich Saperów - Cavendish Road

DSC05855

DSC05857

DSC05858

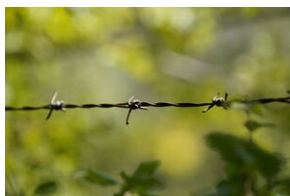
DSC05881

DSC05882

DSC05883

DSC05900

DSC05907

DSC05916

DSC05935

DSC05940

DSC05949

DSC05953

DSC05956

DSC05965

DSC05972

DSC05996

DSC06003

DSC06007

DSC06008

DSC06015

DSC06021

DSC06023

DSC06024

DSC06033

DSC06036

DSC06041

DSC06049

DSC06055

DSC06061

DSC06075

DSC06080

DSC06085

DSC06091

DSC06101

DSC06102

DSC06103

DSC06107

8 września 2023: Cassino

DSC05812

DSC05823

DSC05824

DSC05826

DSC05842

DSC05845

DSC06128

DSC06132

DSC06136

DSC06149

DSC06151

DSC06152

DSC06156

DSC06157

DSC06173

DSC06181

DSC06194

DSC06197

9 września 2023: Loreto

01

02

03

04

05

06

07

08

09

10

11

12

13

14

15

16

17

18

* 9 września młodzież odwiedziła Bazylikę Loretańską, a także złożyła kwiaty i zapaliła znicze na polskim cmentarzu wojennym położonym u stóp bazyliki w Loreto. Na cmentarzu tym spoczywa 1081 żołnierzy 2. Korpusu Polskiego poległych na froncie adriatyckim, w bitwach o Ankonę i Loreto, nad rzeką Metauro oraz na linii Gotów. Poświęcenie cmentarza odbyło się 6 maja 1946 r. i miało charakter uroczystości ekumenicznej, ponieważ pochowano tam żołnierzy i oficerów wielu wyznań. Wśród poległych znalazł się nawet jeden muzułmanin - polski tatar pochodzący z Kresów. O związku poległych z Kresami przypomina wizerunek Matki Bożej Ostrobramskiej umieszczony na ołtarzu polowym w centralnej części cmentarza, którym opiekują się Siostry Nazaretanki. Pochowano tutaj między innymi ppor. Zbigniewa Okulickiego, syna Leopolda, oficera 1. Pułku Artylerii Lekkiej, który poległ 8 lipca 1944 r. i spoczywa w mogile nr 9A-20.

9 września 2023: Bolonia

01

02

03

04

05

06

07

08

09

10

11

12

13

14

15

16

*9 września uczniowie z Loreto udali się na największą nekropolię spośród czterech polskich cmentarzy zlokalizowanych na ziemi włoskiej, a mianowicie do Bolonii. Na polskim cmentarzu wojennym złożyli kwiaty oraz zapalili znicze. Na bolońskiej nekropolii spoczywa 1432 żołnierzy 2. Korpusu, którzy zginęli na Linii Gotów, w Apeninie Emiliańskim oraz w rozgrywanej pomiędzy 9-21 kwietnia 1945 r. bitwie o Bolonię. Cmentarz powstał z inicjatywy gen. dyw. Władysława Andersa, a za jego wykonanie odpowiadali żołnierze 10. Batalionu Saperów 2. Korpusu. Poświęcenie nekropolii nastąpiło 12 października 1946 r. przez biskupa polowego Polskich Sił Zbrojnych ks. Józefa Gawlinę.